

Iets over de veerschippers van Staveren

Eerste deel is gepubliceerd in 't Stavers Krantsie

Deel I

"Vriesche veerschepen, groot omtrent 38 last" door Robert de Baudous (verm.) naar Jan Porcellis (1677-1702), bron: Rijksmuseum

Bij het zoeken naar gepubliceerde bronnen over veerschippers blijkt dat deze beroepsgroep er maar bekaaid ⁽¹⁾ vanaf komt. Dat is eigenaardig, want veerdiensten zijn toch al erg oud en zullen ook altijd blijven bestaan en wie heeft er niet eens gebruik van gemaakt? Bij grote afstanden spreken we overigens niet van veer-, maar van lijndiensten.

In dit artikeltje hebben we het een en ander over de Staverse veer- of beurtschippers en hun werkomstandigheden verzameld. Er is zeker meer over te schrijven, maar dat zal dan in een ander concept moeten gebeuren.

Bijna alle transporten werden vroeger via de waterwegen vervoerd en met het bezit van een vaartuig, voldoende kennis van de te bevaren route, de omgeving, de weersomstandigheden enz. waren schippers in staat personen, have en goed veilig van A naar B te vervoeren.

Maar, mogelijk door wildgroei, onvoldoende regelmaat, averij tijdens de vaart en andere problemen gingen plaatselijke bestuurders regels stellen en werd het beroep van hogerhand geformaliseerd en zo verenigden ook de schippers zich in gilden.

De vaste routes of verbindingen werden op een gegeven moment door de Staten van Friesland en plaatselijke bestuurders gegund aan de schippers die zich in een gilde verenigd hadden. Dit gebeurde meestal onder afgifte van een octrooi.

De oude archieven van Staveren geven ons hierover vanaf het midden van de 17^e eeuw enige informatie.

Het reglement voor het gilde van de "veerluijden" van Staveren op Enkhuizen en Amsterdam "en verdere aancleeff van dien" dateert van 23 januari 1654. De burgemeesters en vroedschappen stelden een reglement vast met maar liefst 30 artikelen. Hierin werden allerlei zaken vastgesteld zoals tarieven, vertrektijden, minimale afmetingen, noodzakelijke staat van onderhoud van de schepen, de wijze waarop de schippers om de beurt hun diensten konden aanbieden, de wijze waarop de passagiers en de vracht aan boord behandeld moest worden, enz. enz. In 1715 werd het reglement vernieuwd en met een aantal regels uitgebreid. De tarieven bleven na ongeveer een halve eeuw echter hetzelfde! Of dit te maken heeft met recessie of andere economische oorzaken is niet onderzocht. Pas in 1802 werden de tarieven aangepast.

De plaatsen waar de veerdiensten op gericht waren, moesten de rechten en plichten van de "exploitanten" ook vastleggen of bevestigen.

Zo is het bekend dat reeds op 20 september 1522 in Amsterdam de keur (reglement) op het veer op Staveren werd vastgesteld. "Het veer op Staveren in Friesland wordt alleen door schippers, aldaar aangesteld, bevaren. Het aantekenen der goederen is hier bij keuren geregeld" ⁽ⁱⁱ⁾.

Ruim een eeuw later, op 16 november 1654, maakten de "heren wethouders van Enckhuijsen benevens die van Staveren een beurtordonnantie voor de zogenaamde Yslopers of Veerluiden van Enkhuizen op Staveren en vandaar op Enkhuizen, welke ordonnantie het jaar daarop met meerdere artikelen is vermeerderd" ⁽ⁱⁱⁱ⁾.

De veerschepen mochten volgens het reglement niet te oud en goed onderhouden zijn. Als een van de gildebreeders zijn schip "niet goed genoeg, als leck, ondigt ofte onbequaem in 't varen bevonden werde" zou hij niet langer als veerschip mogen dienen. Hij kon dan niet uitvaren "solong (hij) het gebreeckelijck schip behoorlijck gerepareert (had) ofte een ander dat groter en bequamer in de plaets gecocht sal hebben".

De voormalige veermanskaaij rond 1910.

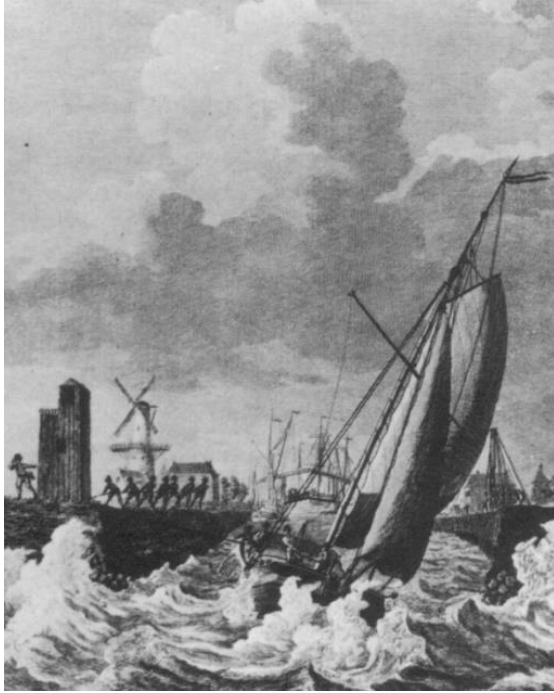
Via de zeehaven stond Staveren in verbinding met andere havenplaatsen in Friesland en de Hollandse kust en via de binnenwateren met plaatsen in het achterland.

Veerdiensten over de binnenwateren werden onderhouden tussen Staveren en Sneek en Leeuwarden. Over zee had men zoals hierboven al bleek afspraken gemaakt met Amsterdam, Enkhuizen, maar ook met Medemblik, Molkwerum, Hindeloopen en Workum.

In tegenstelling tot de Vissershaven die aan het zuidende van de Staveren lag was de Noorderhaven hoofdzakelijk bestemd voor de vrachtvaart en de veerschippers.

Voor de veerschippers met de Noorderhaven van Staveren als vertrekpunt had het stadsbestuur vanouds een vaste plek gereserveerd. Dit was de zogenaamde Veermanskaaij aan de kop van de haven, naast de zeesluis. Daar kon steeds maar één schip van tenminste 53 voet lengte (ca 17 meter) en 14 voet breed afmeren.

Zodra er een ander veerschip binnenliep moest het afgemeerde schip vertrekken en geen goederen meer innemen. Op 2 februari van elk jaar werd er op het stadhuis geloot welke schipper als eerste mocht varen. Zo werden de veerdiensten ook beurtveren genoemd. Tijdens de loting kregen alle schippers een gratis kan bier; een schrale troost als je niet ingeloot werd!

De havenmond ca 1780. Een groep mannen trekt een schip via de rolpaal naar buiten.

Als dan een schipper aan de beurt was, "soo het weer en de windt ende farber (=bevaarbaar) weer is", moest hij varen. Een schipper kon bij slecht weer alleen blijven liggen als dat "tot judicateure van de presiderende burgemeester deser stede ofte den superintendent" werd goedgevonden. Zou hij dat uit eigen beweging doen dan kreeg hij een boete van 2 carolus gulden.

Had je als schipper geen dienst dan moest je andere schippers de haven uit helpen. Later kwamen hier de sjouwermannen voor in de plaats. De rolpalen op de kop van de pier werden gebruikt om het schip nog een laatste zetje te geven (zie het plaatje van de havenmond).

Schippers op Leeuwarden en Sneek voeren vanaf maart 1758 twee keer per week op maandag en donderdag en keerden terug op zondag en woensdag. Ze moesten op tijd klaarliggen en bij klokslag vertrekken. Ze mochten eventueel nog wachten op de

veerman uit Amsterdam als ze hem tenminste konden zien! Vermoedelijk lagen deze veerschippers binnen de sluis want dit waren binnenschippers.

Een schipper op Amsterdam en Enkhuizen moest elke morgen om 8 uur vertrekken ongeacht de hoeveelheid vracht. Ze mochten wel een paar uur op een gunstige tijdstroom wachten, maar het was niet toegestaan eerder weg te gaan en dan onderweg ergens te blijven liggen of te overnachten. Op de derde avond moesten ze weer in Staveren terug zijn. De ligplaats in Amsterdam was op 't Water tegenover de Kapelsteeg en de schepen moesten alle avonden bij het luiden van de boomklok vertrekken.

April 1 Een dagelijksche postwagen aangelegd van Staveren op Bolsward en terug; rijdt 's morgens van Staveren en 's middags na het aankomen van het Leeuwarder trekschip naar Bolsward, vracht 15 st., indien er meer dan een wagenvol passagiers is, worden de noodige bijwagens aangelegd.

Wumkes: 1-4-1770.

Het veer naar Enkhuizen moest op zondag en donderdag om 9 uur vertrekken. Op andere dagen alleen als ze voor meer dan 4 gulden vracht hadden.

Het veer op Medemblik mocht vanaf 1 april 's avonds pas na aankomst van de postwagen uit Bolsward van wal steken.

De reis aan boord van een veerschip van destijds bood niet veel comfort, hoewel de schipper de "reisende man ende coopluyden die tot Enckhuijsen begeren te wesen aen te setten opdat d'selve bequaemelijk gerieft, gedient en geholpen mogen werden". Bij protesten werden de kosten voor de overtocht verdubbeld en verbeurt verklaard ten gunste van de gildekas. In 1737 werd bepaald dat de schippers arme reizigers gratis moesten overzetten op vertoon van een briefje van de presiderende burgemeester.

Terwijl de goederen zo goed mogelijk werden beschermd tegen zeewater moest je als passagiers maar een beschut plekje tussen de vracht of achter de verschansing aan dek zoeken. Een tochtje tussen Staveren en Enkhuizen duurde met de overwegende zuidwestenwind zomaar een uur of drie en dan had je het niet best met sneeuw of regen en af en toe een vracht buiswater!

Ondanks de reglementen ging er uiteraard wel eens wat mis.

Op 23 maart 1758 krijgt Claas Gerrits de beurt om uit te varen omdat zijn voorgangers Pier Harmens en Laas Douwes weigeren van de kaaij te vertrekken, ondanks de bevelen van wachtmeester Claas Hilverda. Claas Gerrits kan echter niet uitvaren omdat zijn schip lek is. De timmerman moet er aan te pas komen om dat te inspecteren. Hij geeft Claas gelijk zodat de beurt overgaat op Age Jans en Hessel Jans. Claas moet zijn schip laten maken, maar als Age en Hessel ook zouden weigeren moet een ander schip op hun kosten uitvaren. Dat was ook bij Pier Harmens het geval geweest. Uit deze situatie proeft men de onderlinge spanningen. Dit escaleert, want de burgemeester en superpresident Douwe Cramer protesteert herhaaldelijk tegen de gang van zaken. De magistraat echter, roept Cramer ter verantwoording omdat zijn optreden in strijd is met de resoluties (besluiten) van het stadsbestuur. Cramer wil alleen inbinden als de schippers de resoluties ook willen nakomen en daar voor tekenen. Dat gaat de magistraat te ver en hij wordt uit zijn ambt als superpresident gezet. Een heuse prestigestrijd!

Nu we een aantal namen hebben laten vallen maken we de staat op van Staverse veer- of beurtschippers die we in de archieven zijn tegengekomen. Wat daarbij is op te merken is dat veel schippers ook een winkeltje aan huis hadden en dat de jaren 1654 en 1748 rijkelijk zijn vertegenwoordigd. Dat komt vanwege de registratie van schippers bij het vaststellen van het octrooi in 1654 en bij de opgave van de zogenoemde Quotisatiebelasting in 1748.

In onderstaande lijst zijn achter de namen het eerste jaar van vermelding opgenomen. Zij kunnen daarvoor al het beroep hebben uitgeoefend.

Anne Annes (Workum)	1650	Claas Jacobs	1748
Gosse Bauckes	1652	Galtje Durks	1748
Jackle Doedes	1652	Gerrit Jans	1748
Saecke Tolles	1652	Hank Lolles	1748
Sivert Thijssen	1653	Hans Ysaks	1748
... Allerts	1654	Harmen Hendriks	1748
Freerck Hans	1654	Jacob Elkes	1748
Hans Freercks	1654	Jappe Heeres	1748
Hidde Yges	1654	Jell Uylkes	1748
Ja... Hilles	1654	Olke Annes	1748
Jan Heijmans	1654	Willem Cornelis	1748
Jan Teunis	1654	Wopke Taekes	1748
Jelle Jeckes	1654	Douwe Sipkes	1749
Jochem Reijns	1654	Jan Jeremias	1749
Lolle ...	1654	Teunis Louwrens	1755
Tiaerd Wopckes	1654	Tjibbe Aukes	1755
Wijpcke Jans	1654	Jan Pieters	1757
Jenne Hylkes	1728	Lijckle Saskers	1757
Folkert Martens	1735	Age Jans	1758
Tjaard Annes	1735	Folkert	1758
Wijpke Reytus	1735	Hein de Vries	1758
Wouter Foekens	1735	Hessel Jans	1758
Arjen Taekes	1748	Huijbert Pieters	1758
Claas Gerrits	1748	Jan Ruurds	1758

Laas Douwes	1758	Anne Hiddes Grasburg	1795
Lolle Hans (?)	1758	Salling Pieters Haytema	1795
Melis Stevens	1758	Eling Doornbos Gz	1796
Pier Harmens	1758	Haye Hans Bakker	1796
Pieter Jans Mars	1758	Coert Freerks	1797
Tjalling Pieters	1758	Hendrik Coerts	1797
Hans Poppes	1760	Jochem Everts	1797
Hoitje Haantjes	1777	Tjipke Hermans	1799
Jentje Jurkes	1777	Jan Martens	1801
Symen Willems	1777	Reyn Jenckes Houma	1801
Jan Elzes Elzinga	1783	Symen van der Werf Hz	1805
Hans Haijes (Bakker)	1788	Hidde Heyes Wybrands	1810
Hans Jans	1788	Frans Willems Smit	1865
Jelle Bauckes	1788		

Met de komst van Napoleon werden de gilden opgeheven en in de 19^e eeuw worden nationaal wetten aangenomen die het openbaar vervoer eenduidig regelen: in 1829 de "wet op openbare middelen van vervoer ter land".

De oude veerdiensten vanuit Staveren verdwijnen. Zeilboten werden vervangen door stoomschepen en Staveren werd eerst slechts door het veer tussen Harlingen en Amsterdam bediend door passagiers en goederen onregelmatig en bij gunstig weer vanaf de rede over te zetten. In 1885 was Staveren een vaste stop tussen Amsterdam en Harlingen. Pas na de aanleg van de spoorwegverbindingen werd weer een veerdienst tussen Staveren en Enkhuisen ingesteld. Deze kwam op 15 juli 1886 tot stand ^(iv).

Studiegroep Oud Staveren, Rob Boom.

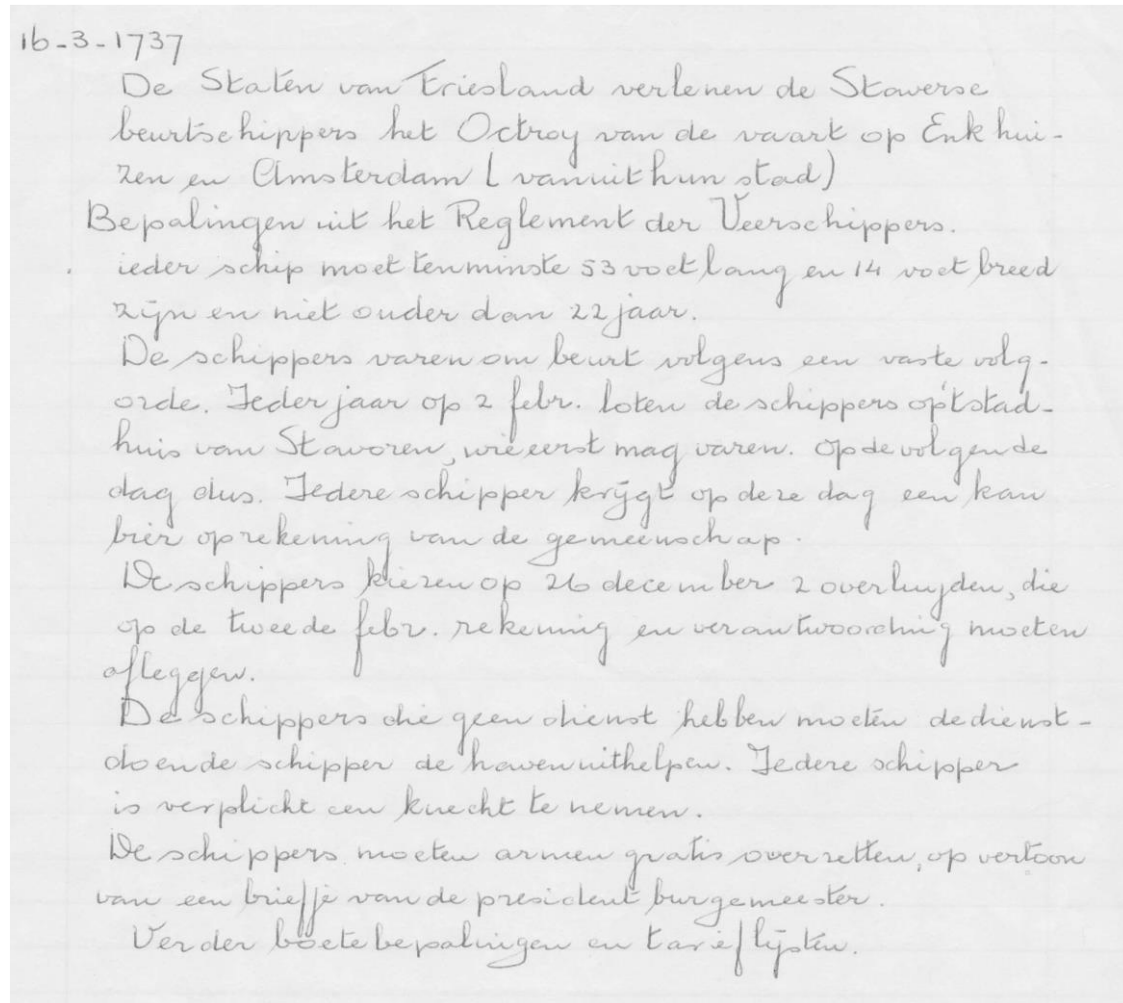
-
- (i) Bekaaid betekent oorspronkelijk bekaaide vis = vis die als ongeschikt op de kade werd geworpen, vandaar: slecht.
- (ii) Geschiedenis van Amsterdam door Jan Wagenaar, 1765, deel IV blz. 516.
- (iii) Historie van Enkhuisen door Geeraerd Brant en Sebastiaan Centen, 1747, deel II, blz. 187.
- (iv) Voor informatie zie: www.oudstaveren.nl.

Deel II

In dit deel zijn de verzamelde gegevens over dit onderwerp bijeengebracht (transcripties en samenvattingen van resoluties, instructies enz.).

Veerlieden 1654:

Freerck Hans, Hans Freercks, Hidde Yges, Jan Heijmans, Ja... Hilles, Jan Teunes, Jelle Jeckes, Jochem Reijns, Lolle ..., Tiaerd Wopckes, Wijpcke Jans,Allerts.

16-3-1737 . De Staten v. Fr. verlenen de St. beurtschippers
het recht om alleen het veer op A'dam, Enkhuizen en
andere Jlot. steden te onderhouden. (Octroy)

+ Reglement van de veerschippers.

vb: ieder schip tenminste 53 voet lang en 14 breed, en niet
ouder dan 22 jaar.

op 2 febr. wordt er geloot op 't stadhuis v. St. wie eerst mag
varen. Iedere schipper krijgt dan een kan bier voor
rekening van de je meenschap.

De schippers kiezen 26-dec 2 over luyden die op 2 febr.
voor de loting rekening en verantw moeten afleggen.

Maar 5 ko eien, paarden of ossen per schip.

De schippers die geen dienst hebben moeten de dienst -
doen de schipper de haven uit helpen.

Om men gratis overzetten, op verloon van een briefje
v.d. president burgeemeester.

+ Larielijsten

Beurtveer op Leeuwarden en Sneek.

1-1-1735.

1. Wouter Foekens en Folkert Martens

2. Tjaard Annes en Wijpke Reytus ?

Hun schepen zijn versleten. Ongeschikt voor vervoer van personen en goederen.

Dit is hen één en andermaal aangezegd, maar ze gaan gewoon door " 't Welk is strekkende tot
Kleynagtinge van onze Orders en tot Nadeel van de Commercie en tot Merkelyke Schade voor de
buyten Veerschippers".

Ze krijgen tot 1-4-1735 de tijd om hier verbetering in aan te brengen. Anders worden er anderen
aangesteld.

21-5-1755.

De Staverse Veerschippers op Sneek en Leeuwarden, klagen dat de schippers, die van Sneek op
Staveren varen, te laat vertrekken. De stadsbode zal de schippers, Teunis Louwrens en Tjibbe Aukes
gelasten zich exact aan de gebruiken te houden.

Vertrektijden: Donderdag om 9 uur en zaterdag om 12 uur bij het slaan van de klok de touwen
losgooien en niet weer vastmaken en goederen innemen op poene van 3 Cargld. per keer.

Ze krijgen een extract van dit besluit.

Resolutieboek 21

15-5-1776.

De schuiten uit Sneek mogen goederen die niet gedragen kunnen worden op de meest geschikte plaats
lossen en behoeven hiervoor niet op de vaste losplaats te blijven liggen. Het reglement zal worden
aangepast.

22-12-1801.

Beurtschipper Jan Martens varende op Molkwerum en Hindeloopen vraagt op de heenweg goederen
en brieven uit Staveren te mogen meenemen. Dit is accoord. Hij mag 2 keer per week, op woensdag en
zaterdag vracht uit Staveren meenemen naar H'loopen.

18-6-1806.

Studiegroep Oud Staveren

De veerschippers op Leeuwarden en Sneek hoeven maar eens per week te varen.
Bij beslooten water moeten zij 2 keer per week lopen.

Het oud archief bevat een register van door het stadsbestuur bekrachtigde gildereglementen, te vinden in toegang 70-01, inventarisnummer 207 en 208.

Nr. 207 is het eigenlijke gildeboek. Het bestaat uit de volgende reglementen:

d) Het reglement van de veerlieden op Amsterdam en Enkhuizen is in 1715 vernieuwd. In het oudste reglement zijn sommige woorden en zinnen niet meer te lezen. Hier is dezelfde methode toegepast als bij de timmerlui. Beide reglementen zijn naast elkaar gelegd en met elkaar vergeleken. Daarbij bleek al gauw dat de klerken dit in de 17^e en 18^e eeuw ook hadden gedaan. De zinsconstructies zijn vaak gelijk en de vrachttarieven bijna altijd even hoog. Inflatie bestond hier dus nog niet. Ik heb ook hier in het oudste reglement stukjes uit het nieuwe reglement cursief toegevoegd. Het reglement uit 1715 is wel uitgebreider.

Toegevoegde artikelen zijn:

Artikel 3: Schepen mogen bij intree in het gilde niet ouder zijn dan 6 jaar.

Artikel 15: Schippers moeten dronken collega's aangeven.

Het nieuwe reglement is veel uitgebreider als het over "beestevrachten en winterlonen" gaat.

Veerschippers mogen ook niet meer binnen de Staverse sluis liggen en een schipper mag zijn gezin gratis meenemen. Ook zijn er extra bepalingen over het aantal "legdagen" en "dubbelbeurten".

h) Het reglement voor de veerlieden op Amsterdam en Enkhuizen uit 1715 is op een paar woorden na helemaal volledig. Het is een erg groot bestand en daarom is het in 2 stukken gedeeld. Het eigenlijke reglement en de vrachttarieven.

g-3-1758
De Veerschippers van Stavoren op Sneek en L'warden
waren: Pieter Jansz Mars
Gjalling Pieters
Ghuibert Pieters
Huin de Vries
Holle Hlau's
Eolkert

Zij vroegen en kregen op g-3-1758 brieven van Octroy.
Er voer een schip van Stav. naar Sneek en één van Stav.
naar Heerwarden. De schipper op Heerwarden mocht al-
leen vracht meenemen voor plaatsen na Sneek.
Ze voeren 2 keer per week nl op maandag en donderdag
naar Sneek en L'warden, en terug op zondag en woensdag.
De boot moest om 7 uur klaarliggen en vertrok om 9 uur. Ze
mochten wachten op de veer man uit A'dam, als ze die ^{zag} zag.

Beurtveren op Amsterdam en Enkhuizen.

21-1-1728.

Jenne Hylkes verzoekt met zijn schip de beurt naar Amsterdam te mogen varen.

Studiegroep Oud Staveren

Hij zal zich in augustus van een nieuw schip voorzien.

Een commissie uit de Magistraat zal overleg plegen met het veerschippersgild op Amsterdam.

Volgens het Gildereglement mag hij met zijn huidige schip niet varen, omdat dit schip geen 500 Cargld. waard is. In dit reglement staat ook dat een schip ouder dan 6 jaar niet in de vaart mag worden gebracht. De commissie zal vragen of ze dit artikel - no. 3 - willen wijzigen.

Na overleg wordt beslist, dat artikel 3 blijft staan, maar dat de interpretatie wordt aangepast op de volgende manier:

Iemand die een schip van 7 jaar in de vaart brengt moet 15 Cargld. betalen.

Iemand die een schip van 8 jaar in de vaart brengt moet 20 Cargld. betalen.

Iemand die een schip van 9 jaar in de vaart brengt moet 35 Cargld. betalen.

Iemand die een schip van 10 jaar in de vaart brengt moet 90 Cargld. betalen.

Iemand die een schip van 11 jaar in de vaart brengt moet 125 Cargld. betalen.

Verder geldt een verhoging van 25 Cargld per jaar.

De helft van dit geld is voor het gilde en de rest voor de armenkas.

13-7-1757.

Schipper Jan Pieters en zijn maat Lijckle Saskers zijn in gebreke gebleven om hun schip te herstellen. Ze mogen niet meer als Veerschipper aan de Kaay aanleggen. Als ze hun schip niet binnen 2 maanden hersteld hebben zijn ze vervallen van het Veer.

24-10-1757.

Schippers op Amsterdam hoeven in de maand oktober alleen te varen als ze voor 3 Cargld aan vracht kunnen beuren voor mensen of goederen. Van 1 nov. tot 1 mrt hoeven ze alleen te varen als ze 5 Cargld. kunnen verdienen. Deze bepaling geldt alleen voor dit jaar.

24-12-1757.

Secretaris Binkes wordt geautoriseerd om Zeebrieven uit te geven en de eed hierop af te nemen, ook aan vertegenwoordigers van een schipper als deze afwezig is en hij hen heeft gemachtigd.

1-3-1758.

De Resolutie over de afvaarten, het op tijd vertrekken, wordt nog steeds niet uitgevoerd.

Daarom: Schippers moeten 's morgens om 8 uur afvaren.

Wagtmeester Claas Hilwerda moet iedere morgen om 8 uur bij de Veerman zijn om te zorgen dat deze Resolutie wordt uitgevoerd.

21-3-1758.

Veerschipper Olke Annes en Jan Ruurds zijn gisteravond de haven binnengekomen en weigeren vanmorgen af te varen op hun beurt. De reden: Ze zijn nog niet los - leeg. Ze hebben echter maar weinig goed in. Superpresident Cramer heeft hen gelast uit te varen.

Jan Pieters en Lijckle Saskers hebben geklaagd. Het is hun beurt.

Besluit van de Magistraat: Wagtmeester Claas Hilwerda moet, desnoods met behulp van adsisenten de veerschippers Olke Annes en Jan Ruurds van de kade laten afhalen, zodat Jan Pieters zijn beurt kan vervullen. Superpres. Cramer protesteert tegen dit besluit.

22-3-1758.

Jan Pieters en Lijckle Saskers zijn niet aan de kaay verschenen. Olke Annes c.s. hebben de beurt waargenomen. Jan Pieters c.s. moeten nu van de kaay worden verwijderd. Ze hebben hun beurt overgeslagen en hun opvolgers mogen morgen varen. Cramer blijft tegen de gang van zaken protesteren.

23-3-1758. Deze opvolgers, Pier Harmens en Laas Douwes blijven ook aan de kaay liggen en weigeren te vertrekken, ondanks de bevelen van Hilwerda.

Claas Gerrits is de volgende dag aan beurt. Hij zegt dat hij niet kan varen, omdat zijn schip lek is. De timmerman moet het schip inspecteren en zegt dat Claas Gerrits inderdaad niet kan varen. De beurt is nu aan Age Jans en Hessel Jans. Claas Gerrits moet zijn schip laten maken.

Als Age en Hessel Jans weigeren te vertrekken moet een ander schip worden gezocht om op hun kosten te varen. Net zoals met Pier Harmens is gebeurd. Ook nu protesteert Superpresident Cramer tegen de gang van zaken.

Studiegroep Oud Staveren

28-3-1758.

De Magistraat vraagt of Burg. Cramer de resoluties over het veer wil handhaven? Hij zegt: Nee, tenzij de schippers er voor tekenen dat zij deze resoluties zullen nakomen.

Hierop wordt het Superpresidentschap van Burg. Cramer ingetrokken en Burg. Burduin zal dit voorlopig waarnemen.

19-4-1758.

Wegens de vorige disputen over de Amsterdammer Veerschepen wordt een nieuwe ordonantie opgesteld als "een vaste Wet en Reglement".

1. De Gildeartikelen blijven, voor zover ze niet worden veranderd in volle observantie.

2. De schippers moeten alle morgens om 8 uur naar Amsterdam vertrekken, ongeacht de hoeveelheid vracht en ze moeten op de derde avond terugvaren naar Stavoren.

Ze mogen wel een paar uur op een goed tij wachten, maar ze mogen niet onderweg blijven liggen en overnachten.

3. Als er maar 1 schip in Amsterdam ligt mag dit aan de kaay blijven tot er een ander schip binnenkomt. Anders zouden kooplieden hun goederen "tot nadeel van onze Cooplieden over andere Veeren senden".

4. Als er een schipper binnenkomt, moet de schipper die gewacht heeft, direct vertrekken en mag geen goederen meer innemen.

5. Als een schipper te lang blijft liggen moet de volgende wel op de derde dag vertrekken. De schipper die te lang bleef liggen krijgt boete en verbeurt zijn vracht aan zijn opvolger.

6. Wie weigert af te varen krijgt boete en een ander moet op zijn kosten vertrekken.

7. Deze ordonantie geldt voor de periode van 1 maart tot 1 november.

8. De boete bedraagt 6 Cargld. plus de kosten.

6-9-1758.

De Enkhuizer schipper Melis Stevens moet op zondag en donderdag precies om 9 uur vertrekken. Hij wacht soms een dag of meer. Dit is ten nadele van de Amsterdammer schippers. Als hij om 9 uur nog niet is vertrokken krijgt hij een boete van 6 Cargld en hij mag na 9 uur geen vracht en passagiers meer innemen. Doet hij dit wel dan moet hij de vrachtprijs aan de Amsterdammer schippers uitkeren.

30-11-1759.

De Resolutie van 18-4-1758 geldt voortaan ook van 1 dec. tot 1 maart.

De schippers moeten op zondag- en donderdagmorgen beslist vertrekken.

Op andere dagen alleen als ze voor 4 gulden vracht hebben. De terugvaart op de derde dag blijft.

Op 1 maart geldt de Resolutie van 19 maart weer.

4-2-1759.

Aanvulling op de resolutie van 19-4-1758:

1. De buitenbeurtsvracht op stroom is tot aan de Vlieter voor de Enkhuizer schippers en benoorden de Vlieter tot aan de Horst voor de Amsterdammer schippers.

Als de beurtschippers niet durven te varen mag ieder ander het doen.

2. Als er ijs in zee ligt geldt het dubbele wintertarief.

Als er ijs in zee ligt hoeft niemand te varen.

Als de veerschippers niet willen varen, mag iedere andere schipper dit overnemen. Als de reis niet volbracht wordt, worden er geen vrachtkosten berekend.

3. Als er maar 1 schip in Amsterdam ligt en de volgende niet aankomt 2 uur voor het boomsluiten, mag dit tot de volgende dag blijven liggen.

4. De vracht voor een wagen is 3 gulden. Voor het paard moet extra worden betaald.

De vracht voor een chais is een daalder. Een boot kost ongeacht de lengte 25 stuivers en een Jol 2 gulden.

5. Bij verschil van mening beslist de president van het Gilde.

1-11-1759.

Burg. en Vroedschap informeren bij Stadsfinanciën of ze een nieuw Veerschip op A'dam kunnen laten maken met een octrooi t.b.v. de Stad.

17-2-1760.

Studiegroep Oud Staveren

Superpresident van het A'dammer Veerschippersgilde wordt voor de tijd van een jaar burg. Dooitze Hachtingius 21-2-1774.

Dispuut over het veer op A'dam. Oud Burgem. Halterberg wil zich niet aan de Res. van de Magistraat houden en wordt afgezet als Superpresident. De Praes. Burg. zal dit voorlopig waarnemen. 32-3-1776.

Het veer op Medemblik moet vanaf 1 april 's avonds na de aankomst van de postwagen uit Bolsward vertrekken. De havenhoofden van Medemblik zijn door de stormen van de afgelopen winter zo verwoest dat de haven moeilijk is aan te doen. Daarom mag de veerboot in april als het nog kort dag is 's morgens om 6 uur vertrekken. Deze bepaling geldt alleen in april en voor dit jaar. 24-2-1787.

Overleg met de veerschippers op A'dam.

1. De artikelen in het reglement, die niet worden veranderd blijven van kracht.
2. De beurtschipper moet op tijd vertrekken als hij 's zomers voor 3 Cgld en 's winters voor 8 Cgld vracht heeft.

3. Voor een buitenbeurtse vracht op A'dam geldt in de zomer 13 en in de winter 16 Cgld.

Voor Enkhuizen is dit 10 en 12 Cgld.

"Zullen de zomer en de winter gerekend worden wanneer de zon in het voor- en najaar de Linie zal passeren".

4. In de maanden dec. jan. en febr. varen wekelijks 3 schepen.

Vanaf Stavoren op maandag, woensdag en vrijdag.

Vanaf A'dam op dinsdag, donderdag en zaterdag.

5. Schepen die een buitenbeurt doen, kunnen 24 uur nadat ze in de haven zijn aangekomen, weer afgehuurd worden zonder eerst een gewone beurt te moeten doen.

28-2-1760.
Proces tussen de Stav. veerschippers en Tjebbe Aukes en
Jans Poppes veerschippers op uit Sneek op Stavoren.
De Stav. willen op grond van hun octroy het allewrecht.
uitspraak: De Snekers mogen niet leeg naar Stav. varen
om vracht en ^{de} Stav. niet naar Sneek.
Deze uitspraak gaat uit van een oude overeenkomst tus-
sen de magistraat van Stav. en Sneek.

19-9-1676.
Covenventie tussen de Magistraat van Stav. en Sneek.
De Sneker veerschippers mogen 's woensdagmorgens naar
Stav. varen en donderdagsterug. Zo ook op vrijdag naar
Stav. Ze mogen de hele zaterdag in Stav. blijven i.v. b.m. de
weekmarkt op die dag. Op de re markt handelen en na de
markt terug gaan.

4-6-1788.

Op 30-5-1788 had de Magistraat bepaald, dat Hans Jans en Hans Haijes 6 weken geen beurt of buitenbeurt op A'dam mochten doen, omdat ze geweigerd hadden op hun beurt te varen. Ze hebben dit verbod overtreden door een vracht zout van A'dam naar Stavoren te brengen. Ze moeten de verdienste van deze vracht aan het Gilde geven en mogen opnieuw 6 weken niet varen op straf van 6 Cgld boete per vracht en moeten deze boete en het verdiende betalen aan het Gilde.

6-11-1795.

Oeds Jans Bakker, Praesident der Municipaliteit schaft art. 2 van de Res. van 17-2-1787 af. De veerschepen moeten op de gewone tijd varen, behoudens weer en wind en voldoende vracht. De Praes. van het Gilde beslist.

6-4-1796.

Een vrachtlĳst voor de veerschepen op Amsterdam en Medenblik en Workum. In totaal 6 bladzĳden met de vrachtprijs voor ieder soort goederen.

12-6-1796.

Oeds J. Bakker, president van de buiten Veerschippers, zegt dat deze zich niet aan hun instructie houden. Als het geen vaarbaar weer is, mogen de schippers niet eerder van hun beurt afzien en hun schip binnen de sluis halen, dan met toestemming van de president.

25-10-1796.

Aanhoudende klachten over het onregelmatig afvaren van de veerschepen op A'dam.

Vanaf nu tot 28 febr. 2 schepen per week op de gewone tijden. Op maandag en vrijdag heen en terug op dinsdag en zaterdag. Op poene van 10 Cargld.

23-3-1799.

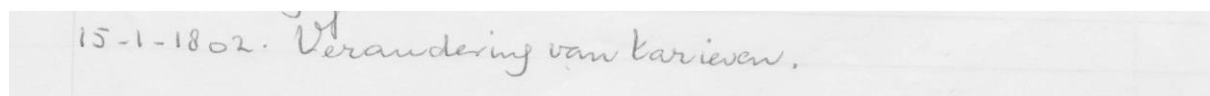
Er zijn nog 2 beurtschippers op A'dam. Ze moeten in onderling overleg 2 keer per week varen.

9-6-1799.

Tjipke Hermans, beurtschipper op Enkhuizen vervoert veel Landlopers en gemene luiden Pro Deo. Als deze mensen een consent hebben krijgt hij van de stadsregering van Stavoren 4 stuivers per pers.

31-3-1801.

Haye Hanses Bakker, beurtschipper op A'dam weigert uit te varen, hoewel het schoon weder en voor de wind was. Hij moet de reeds geladen goederen en brieven aan zijn opvolger Reyn Penkes geven en verliest een beurt.

Vergelijking tussen de reglementen van 1654 en 1715.

Sommige stukken van het reglement van de veerluiden uit 1654 waren, o.a. door vocht-
schade, erg slecht te lezen. Bij vergelijking van beide reglementen, bleek mij dat in het
reglement van 1715 de meeste artikelen waren over genomen uit het eerste reglement. De
tarieven zijn ook bijna helemaal gelijk. Inflatie bestond dus nog niet. De volgorde is wel
verschillend. In 1654 staan de tarieflijsten in het midden en in 1715 aan het eind. De spelling
en de zinsbouw zijn veranderd en soms is een regel toegevoegd. Het nieuwste reglement telt
wel meer bepalingen. Er zijn verschillende mazen in de regelgeving gedicht en in 1715 wordt
een verschil tussen winter en zomer tarieven gemaakt en er zijn meer bepalingen over het
vervoer van vee.

Waar ik er in het reglement uit 1654 helemaal niet meer uitkwam heb ik de bepalingen uit
1715 er naast gelegd en soms woorden uit het reglement van 1715 overgenomen. Deze staan
wel steeds schuingedrukt, zodat ze te herkennen zijn.

Hieronder heb ik in een tabel de beide reglementen naast elkaar gezet.

V. Het reglement Veerluijden op Amsterdam en Enckhuizen 1654.

Op huijden den 23 januarij 1654 den burgemesteren, schepenen ende raed sampt den vroedschap bij malcanderen op den raethuijse vergadert wesende, den articulen ende ordonnantiën geëxamineert hebbende, hebben d'selve geapproveert, geratificeert, approveeren ende ratificeeren d'selve mits desen soo ende in voegen hier in margine der selver geannoteert staet, ordonnerende ende bevelen een ijder bij pene daerinne verhaelt staet d'selve poinctiuelijk te achtervolgen.

Actum in kennisse van mij secretaris ende ter ordonnantie der selver vertekent: Jan Jacobs Haersma. (met enige streken).

Articulen en ordonnantien geconcipeert, gemaect en gerenoveert bij de veersluiden van 't veer van hier naer Amsterdam, Enckhuizen en vordere aancleeff van dien, dewelke bij haer bevesticht sijnde, den burgemeesters sampt vroschappen tot Stavoren overgegeven, versoekende daeroppe de approbatie in forma en voegen als volcht.

1.

In den eersten dat het een ijder burger en ingeseten deser steele vrij sal staen om op 't voorschreven veer off vaert te mogen vaeren, des dat sij gehouden sullen wesen goede en dichte scheepen van 53 voeten lang en 14 voeten wijd met goed sterk en bequaem gereedschappen daer toe behorende te hebben die een jegelijc op 't alderminste waerdich sullen moeten sijn vijfhondert car. glds van twintig stuivers 't stuck, alles tot discretie van de burgemeesters.

2.

Dat d' scheepen jegenswoordich in „t voornoemde veer varende, van minder prijze befonden, als voren gesecht, sullen d'selve schepen in 't veer te varen bij provisie toegelaten werden of andersins bij de Magistraet sal werden uijtgekeurt, doch soo d'selve mocht verwisselt ende 21 vercoft, mochte werden sal in der gevallen in 't veer te varen niet meer werden geleden, dan sal d' kooper hem reguleren na dese voorschreven eerste articul.

3.

Dat alle jaren op Lichtmisdach wesende den 2den februarij bij allen en een ijder gildebroeder gelot sal werden op „t raethuijs deser steele wie dat eerst en alsoo vervolgens in de beurt sal comen te varen, aenvanck nemende op den 3den februarij voorschreven ende alsoo in ordre elxanderen moeten volgen, 't zij dat men varen kan off niet op welcke dach van lottinghe een yder schipper of gildebroeder mach verteren tot laste van 't gild een canne bier sonder meer.

4.

Dat de overlijden van 't voorschreven gild: alle jaren op den 2den februarij voor d' lottinge gehouden sullen weesen van hunne ontf: ende uitgave behoerlijk reeckeninge, bewijs en reliqua aen de gildebroeders moeten doen waer en aen wien sij d' penningen tot dienste van 't gild hebben uitgelecht, doch indien sij enige penningen onbehoerlijk mochte uitgegeven hebben nochte geen rechte aenwijsinge ofte geblijck daerof te connen doen, sullen gehouden weesen d'selve realijk aen 't gild weder te moeten voldoen ende restitueren ende hun ontfangh daermede sal worden vergroot. Alles bij pene en breucken van ses car. gls te appliceren een vierde part tot profijt van supperintendent, een vierde part tot profijt van de arme der gereformeerde gemeente alhier en d' helft tot profijt van 't gilde.

5.

Dat bij aldien één ofte meer van de gildebroeders hun schepen niet goed genoeg, als leck, ondicht ofte onbequaem in 't varen bevonden werde, sal deselve datelijc van op 't veer te varen ophouden, solang het gebreeckelijc schip behoerlijc gerepareert ofte een ander dat groter en bequamer in de plaets gecocht sal hebben. Daervan alles die judicatuere sal staen ende believen tot discretie van de magistraet deser steele met overroepinghe van den superintendent ende d' ouderluijden van 't voorschreven gilde respectivelijk.

6.

Dat alle dagen voor 's morgens t' acht uiren voor noen de gene dien „t sijn beurt is gehouden sal wesen van Stavoren op Amsterdam ende Enckhuijsen af te varen, soo het weer en de windt ende

farber weer is, „t welcke sal staen tot judicatuere van de presiderende burgemeester deser stede ofte den superintendent. Alles bij pene ende verbeurte van twee car. gls te appliceren als voren.

7.

Dat de ordinaris veerman gehouden sal wesen d^e reijssende man ende coopluyden die tot Enckhuijsen begeren te wesen aldaer aen te setten opdat d^e selv bequamelijk gerieft, gedient en geholpen mogen werden. Bij pene dat ijmant contrarie doende sal verbeurt dubbelt vragt tot profijt van 't gild.

8.

Dat ook dengenen die sijn schip aen de veermanskaaij sal hebben om op sijn ordinaris beurt als veerman te varen niet sal vermogen voor sijn tijt daer af te varen om een ander vracht, hoedanich die sal mogen wesen, aen te nemen, maer op den voorschreven geordonneerden tijt sal moeten afsteecken. Bij pene en verbeurte van tien car. gls te appliceren als volgens 4^e articul. 22

9.

Dat geen burger noch inwoonder deser stede noch geen uitheemsche persoonen niet sullen vermogen eenich *volk* des morgens voordat de veerman afgevaaren sal sijn den veerman te ontvoeren, tensij dat deselve veerman *sijn* behoorlijk vragt daertoe staende sal weesen betaelt. Bij pene van een ijder persoon telckens te verbeuren tien stuivers boven den ordinaris vragt, ten profijte van de veerman *die 't* ontvoert sal sijn. Onder welcke mede begrepen is d^e stad Medenblick ende 't gene bij zijden de vooschr. stadt gelegen mach sijn.

10.

Dat die gene die eerst op sijn beurt tot Amsterdam te wesen geraeckt ook eerst wederom van daer nae huijs vaeren soude ende die geen die nae geraeckt te Amsterdam te comen den eerst gevaren veerman *niet* in d^e weeck sal moghen wesen om de vracht te onderloopen, alsoo dat een ijder *op* sijn tijt ende beurt sal moeten wachten. Bij pene van twee car. gls. boven d^e vracht van 't gene *hij* ingenomen *heeft* ende den veerman onderloopen sal hebben. Te appliceren als boven. *Doch* den vracht tot profijt van de veerman die „t onderloopen sal wesen.

11.

Dat oock den veerman, hiervan Stavoren afgevaren sijnde, gehouden sal wesen precijs den vierden dach 's avonts wederom van Amsterdam op sijn beurt af te steecken ende alsoo voorts sijn beurt volbrengen, hij heeft vracht of geen, sonder eerder van sijn beurt te mogen afvaren, noch d^e selve te verlaten off te laten leggen om eenige ligtinge off andere vrachten aen te nemen. Bij pene van tien car. gls., te appliceren als voren.

12.

Dat oock den veerman den vierden dach tot Amsterdam met sijn veerschip aen de kaaij sal moeten blijven leggen tot gerief ende dienst van de coopluyden ende een ijder omme aldaer hun goederen bequaemelijk te connen inschepen, sonder dat hij deselvigen dach buijten de olde ende nieuwe bruch sal mogen varen om eenige goederen of waren in te nemen, maer sal gehouden weesen om op sijn schip te passen ende tot een ijder sijn dienst te wesen.

Bij pene ende verbeurte van twee pond. 10 stuivers boven sijn bedongen vracht. Te appliceren als boven, den vracht tot profijt van de naevolgende veerman.

13.

Dat ook den veerman soewel tot Amsterdam als tot Stavoren op sijn beurt leggende ofte geduirende sijn reijse niet sal vermogen hem droncken te drincken noch in eniger maniere de coopman, *reijssende personen ofte* een ijder quaet te bejegenen, doch *hem in alle manieren* nuchteren en bequaem te holden ende *dragen ende deselve* soo in 't overvoeren als andersins beleefdelijk bejegenen als oock goede voorsorge op *desselfs ingescheepte* goederen te dragen. Bij pene telckenmael te verbeuren twee car. gls 10 stuijvers, te appliceren als voren.

14.

Dat oock d^e voorschreven veerman gehouden sal wesen de brieven bij hem ontvangen datelijk *na sijn arrivement* te bestellen. Bij poene, contrarie doende en de brieven *onder sich* houdende, sal verbeurt hebben twalef stuijvers *van ijder brieff* tot profijt van 't gilde.

15.

Dat oock den veerman op hoochtijden, namentlijk *kerstijt*, paesch en pinxter, sal mogen dien dach sijn beurt *te laten* leggen tot des anderen daechs „s morgens toe, omme alsdan *op* de 23 beurt te moeten afvaren sonder dat nochtans dat één van de andere gildebroeders beide die dagen op sijn beurt sal vermogen aen te leggen en hem daeraf te frustreren *en versteecken*.

16.

Dat ook den ordinaris veerman niet sal vermoghen *een boot*, flot ofte ijets andere goederen te slepen. Bij verbeurte van sijn vracht ende daer te boven twee car. gls tien stuivers, te appliceren als boven volgens “t 4de articul.

17.

Ende indien van Amsterdam ofte jurisdictie enich extra ordinaris beurt oft fragt geraeckt voor te *vallen soo sal de* laeste aengecomen veerman *deselve mogen* aennemen gelijk hij geordonneert *wort op dese stadt Stavoren te* voeren des genietende behoerlijcke vracht en dat den selvige afgewonnen veerman gehouden sal wesen op sijn ordinaris tijd wederom tot Amsterdam te sijn om alsoo sijn beurt aldaer te *verhalen en volvoeren*, sonder dat hij ondertusschen een ander vracht sal mogen aennemen. Bij pene tot verbeurte van ende sijn aengenomen vracht die hij ondertusschen *geraeckt aen te neemen* tot profijt van “t gild.

18.

Dat oock den extra ordinaris bevrachter geen meer volck sal mogen innemen als diegene die hem hebben affgehuijrt ende d’andere bovendien met hem varende gehouden sullen wesen aen de volgende veerman te betalen den ordinaris vracht. Bij verbeurte ende pene boven d’vracht vor ijder persoon ten stuivers te appliceren als voren.

19.

Dat soo mochte koomen te gebeuren datter geen ordinaris veerman tot Amsterdam ware, sal in sulcken gevallen den eerste van de veerschippers binnen de nieuwe brugh leggende of comende en geen andere goeden inhebbende vrij sal staen om op de ledige beurt voor veerman aen te leggen en alsulcken gerechtigheijt sal genieten als de ordinaris veerman toebehoort of behoorde te geschieden. Doch indien den rechte veerman ondertusschen *geraekt aen* te koomen sal d’selve sijn beurt *mogen* aennemen alsoo dat den aengeleijde veerman den *voorschr. rechten* veerman moet wijcken. Op pene ende breucken van tien car. gls. te appliceren als boven volgens articul 4.

20.

Dat soo ijemant binnen deser stede metterwoon compt te wonen *en in ’t selve veer mede begeert te wesen* sal gehouden wesen te betalen *de summa* van vijff en twintigh car. gls. *Doch hebbende alvorens twee jaren* burger off inwoonder *deser stede geweest en sal ijemant een burger sijnde en in ’t veer comende met de* betalinge van tien car. gls *kunnen volstaen alles ten profijte van ’t gildt*.

21.

Dat geen uitheemsche noch vremde schipper *eenige menschen , beesten off goederen van de haven* tot Stavoren sullen mogen innemen noch wech voeren, *bij poene van ijdermael* boven de vracht te verbeuren *ses car. gls., welke van gelijken ook van Amsterdam te verstaen sal weesen om eenige menschen, beesten ofte goederen ende vracht* alhier op de haven *te brengen. Te appliceren* als voren volgens 4de articul. *Nogtans dat een schipper ofte ijemant anders van Amsterdam, Hoorn, Enckhuijsen ende Meedenblick* vrij sal staan hun eijgen burgers ende hun *goederen* op hun eigen haven van hier te mogen varen sonder *nogtans die* 24 *geene die niet bij haer ofte hare stede wonen te sullen mogen meenemen, alles welverstaende* nogtans dat onse burgers ende inwoonders *gelijke geregtigheijt tot Amsterdam, Hoorn, Enkhuisen en Medenblick sullen hebben*.

22.

Dat niemant van de uitheemsche schippers *sal vermogen eenige goederen off waren op dese haven* of jurisdictie van dien *te laden voor en alear sij hun namen aen ’t gildt hebben* aengegeven ende daertoe consent, mits betalende aen “t gild ses stuivers voor “t consent. Bij pene en breucken van ses car. gls boven sijn bedongen vracht. Te appliceren als boven.

23.

Dat soo haest den ordonnaris veerman afgevaren sal sijn sal gehouden wesen den naestvolgende veerman, die 't eerst sijn beurt sal wesen, met sijn schip voorts datelijk op den geordonneerde plaetse daer hij het volck sal innemen aen te leggen. Bij verbeurte van verlies van sijn beurt die hij verwachtende was en daer te boven noch twee car. gls tien stuijvers te appliceren volgens „t vierde articul. 24.

Dat hoewel hiervoren geordineert en bevolen is dat het niemant geoorloft sal sijn den veerman enich volk of personen te mogen ontfoeren, soo sal nochtans om d'eerbaerheijt wille toegelaten worden dat een vader sijn sonen ende dochteren sampt huijsvrouwe ende d'soon wederom sijn vader, moeder, broeders en susters mede sal mogen voeren, sonder den veerman daarvan ijets te betalen des dat dese articulen indier voegen sal werden genomen als *diegene die onder des voornoemden veerluijdens familie en gehoorsaamheijt behoren.*

gls strs pen

25. *Dat de veerman van ijder mensch op Amsterdam en van daer op Stavoren 12 voor vragt sal genieten twaleff strs.*

Van ijder kint dat vijff jaer oudt is tot twaleff jaer toe sal halff vragt betaelt worden en boven de twaleff jaer oudt sijnde heel vragt.

Des soo ijemant bij 't vier in 't vooronder, roeff off durk begeert te sitten sal 3 boven sijn vragt aen de veerman betalen 3 Gld st. pen.

strs.

26. Bij aldien ijemant extra ordinaris een schip willende huijren op Amsterdam sal daervoor te vracht moeten betalen negen car. gls.

27. Item van ijder wiegh dien sij voeren op Amsterdam en vandaer nae Stavoren sal te vracht etaelt werden twee strs.

28. Item sal een ijder mensch op Enckhuijsen en Medenblick te vracht betalen acht stuijver, sal de kinderen te vracht betalen gelijk in 't eerste articul is gesecht.

29. Item van een extraordinaris beurt soo op Enckhuijsen als Medenblick sal te vracht betaelt worden ses car. gls

30. Dat soo ijemant eenige penningen over nae Amsterdam ende Enckhuijsen ende vandaar wederom op Stavoren wil senden, sal gehouden wesen het

V. Het reglement Veerluijden op Amsterdam en Enckhuizen 1654.

Op huijden den 23 januarij 1654 den burgemesteren, schepenen ende raed sampt den vroedschap bij malcanderen op den raethuijse vergadert wesende, den articulen ende ordonnantiën geëxamineert hebbende, hebben d'selve geapproveert, geratificeert, approveeren ende ratificeeren d'selve mits desen soo ende in voegen hier in margine der selver geannoteert staet, ordonnerende ende bevelen een ijder bij pene daerinne verhaelt staet d'selve poinctiuelijk te achtervolgen. Actum in kennisse van mij secretaris ende ter ordonnantie der selver vertekent: Jan Jacobs Haersma. (met enige streken).

Articulen en ordonnantiën geconcipteert, gemaect en gerenoveert bij de veersluiden van 't veer van hier naer Amsterdam, Enckhuizen en vordere aancleeff van dien, dewelke bij haer bevesticht sijnde, den burgemeesters sampt vroeschappen tot Stavoren overgegeven, versoekende daeroppe de approbatie in forma en voegen als volcht.

1.

In den eersten dat het een ijder burger en ingeseten deser steede vrij sal staen om op ‘t voorschreven veer off vaert te mogen vaeren, des dat sij gehouden sullen wesen goede en dichte scheepen van 53 voeten lang en 14 voeten wijd met goed sterk en bequaem gereedschappen daer toe behorende te hebben die een jegelijk op ‘t alderminste waerdich sullen moeten sijn vijfhondert car. gls van twintig stuivers ‘t stuck, alles tot discretie van de burgemeesters.

2.

Dat d’ scheepen jegenswoordich in „t voornoemde veer varende, van minder prijze befonden, als voren gesecht, sullen d’selve schepen in ‘t veer te varen bij provisie toegelaten werden of andersins bij de Magistraet sal werden uijtgekeurt, doch soo d’selve mocht verwisselt ende 21 vercoft, mochte werden sal in der gevallen in ‘t veer te varen niet meer werden geleden, dan sal d’ kooper hem reguleren na dese voorschreven eerste articul.

3.

Dat alle jaren op Lichtmisdach wesende den 2den februarij bij allen en een ijder gildebroeder gelot sal werden op „t raethuijs deser steede wie dat eerst en alsoo vervolgens in de beurt sal comen te varen, aenvanck nemende op den 3den februarij voorschreven ende alsoo in ordre elxanderen moeten volgen, ‘t zij dat men varen kan off niet op welke dach van lottinghe een yder schipper of gildebroeder mach verteren tot laste van ‘t gild een canne bier sonder meer.

4.

Dat de overlijden van ‘t voorschreven gild: alle jaren op den 2den februarij voor d’ lottinge gehouden sullen weesen van hunne ontf: ende uitgave behoerlijk reeckeninge, bewijs en reliqua aen de gildebroeders moeten doen waer en aen wien sij d’ penningen tot dienste van ‘t gild hebben uitgelecht, doch indien sij enige penningen onbehoerlijk mochte uitgegeven hebben nochte geen rechte aenwijsinge ofte geblijck daerof te connen doen, sullen gehouden weesen d’selve realijk aen ‘t gild weder te moeten voldoen ende restitueren ende hun ontfangh daermede sal worden vergroot. Alles bij pene en breucken van ses car. gls te appliceren een vierde part tot profijt van supperintendent, een vierde part tot profijt van de arme der gereformeerde gemeente alhier en d’ helft tot profijt van ‘t gilde.

5.

Dat bij aldien één ofte meer van de gildebroeders hun schepen niet goed genoeg, als leck, ondicht ofte onbequaem in ‘t varen bevonden werde, sal deselve datelijk van op ‘t veer te varen ophouden, solang het gebreeckelijk schip behoerlijk gerepareert ofte een ander dat groter en bequamer in de plaets gecocht sal hebben. Daervan alles die judicatuere sal staen ende believen tot discretie van de magistraet deser steede met overroeping van den superintendent ende d’ ouderlijden van ‘t voorschreven gilde respectivelijk.

6.

Dat alle dagen voor ‘s morgens t’ acht uiren voor noen de gene dien „t sijn beurt is gehouden sal wesen van Stavoren op Amsterdam ende Enckhuijsen af te varen, soo het weer en de windt ende farber weer is, „t welke sal staen tot judicatuere van de presiderende burgemeester deser stede ofte den superintendent. Alles bij pene ende verbeurte van twee car. gls te appliceren als voren.

7.

Dat de ordinaris veerman gehouden sal wesen d’ reijsende man ende cooplyden die tot Enckhuijsen begeren te wesen aldaer aen te setten opdat d’selv bequamelijk gerieft, gedient en geholpen mogen werden. Bij pene dat ijmant contrarie doende sal verbeurt dubbelt vragt tot profijt van ‘t gild.

8.

Dat ook dengenen die sijn schip aen de veermanskaaij sal hebben om op sijn ordinaris beurt als veerman te varen niet sal vermogen voor sijn tijt daer af te varen om een ander vracht, hoedanich die sal mogen wesen, aen te nemen, maer op den voorschreven geordonneerden tijt sal moeten afstecken. Bij pene en verbeurte van tien car. gls te appliceren als volgens 4^e articul. 22

9.

Dat geen burger noch inwoonder deser steele noch geen uitheemsche personen niet sullen vermogen eenich *volk* des morgens voordat de veerman afgevaaren sal sijn den veerman te ontvoeren, tensij dat deselve veerman *sijn* behoorlijk vragt daertoe staende sal weesen betaelt. Bij pene van een ijder persoon telckens te verbeuren tien stuivers boven den ordinaris vragt, ten profijte van de veerman *die 't* ontvoert sal sijn. Onder welke mede begrepen is d' stad Medenblick ende 't gene bij zijden de voorschr. stadt gelegen mach sijn.

10.

Dat die gene die eerst op sijn beurt tot Amsterdam te wesen geraeckt ook eerst wederom van daer nae hujs vaeren soude ende die geen die nae geraeckt te Amsterdam te comen den eerst gevaren veerman *niet* in d' weech sal moghen wesen om de vracht te onderloopen, alsoo dat een ijder *op* sijn tijt ende beurt sal moeten wachten. Bij pene van twee car. gls. boven d' vracht van 't gene *hij* ingenomen *heeft* ende den veerman onderloopen sal hebben. Te appliceren als boven. *Doch* den vracht tot profijt van de veerman die „t onderloopen sal wesen.

11.

Dat oock den veerman, hiervan Stavoren afgevaren sijnde, gehouden sal wesen precijs den vierden dach 's avonts wederom van Amsterdam op sijn beurt af te steecken ende alsoo voorts sijn beurt volbrengen, hij heeft vracht of geen, sonder eerder van sijn beurt te mogen afvaren, noch d' selve te verlaten off te laten leggen om eenige ligtinge off andere vrachten aen te nemen. Bij pene van tien car. gls., te appliceren als voren.

12.

Dat oock den veerman den vierden dach tot Amsterdam met sijn veerschip aen de kaaij sal moeten blijven leggen tot gerief ende dienst van de coopluijden ende een ijder omme aldaer hun goederen bequaemelijk te connen inschepen, sonder dat hij deselvigen dach buijten de olde ende nieuwe bruch sal mogen varen om eenige goederen of waren in te nemen, maer sal gehouden weesen om op sijn schip te passen ende tot een ijder sijn dienst te wesen.

Bij pene ende verbeurte van twee pond. 10 stuivers boven sijn bedongen vracht. Te appliceren als boven, den vracht tot profijt van de naevolgende veerman.

13.

Dat ook den veerman soowel tot Amsterdam als tot Stavoren op sijn beurt leggende ofte geduirende sijn reijse niet sal vermogen hem droncken te drincken noch in eniger maniere de coopman, *reijsende personen ofte* een ijder quaet te bejegenen, doch *hem in alle manieren* nuchteren en bequaem te holden ende *dragen ende deselve* soo in 't overvoeren als andersins beleefdelijk bejegenen als oock goede voorsorge op *desselffs ingescheepte* goederen te dragen. Bij pene telckenmael te verbeuren twee car. gls 10 stuivers, te appliceren als voren.

14.

Dat oock d' voorschreven veerman gehouden sal wesen de brieven bij hem ontvangen datelijk *na sijn arrivement* te bestellen. Bij poene, contrarie doende en de brieven *onder sich* houdende, sal verbeurt hebben twalef stuivers *van ijder brieff* tot profijt van 't gilde.

15.

Dat oock den veerman op hoochtijden, namentlijk *kerstijt*, paesch en pinxter, sal mogen dien dach sijn beurt *te laten* leggen tot des anderen daechs „s morgens toe, omme alsdan *op* de 23 beurt te moeten afvaren sonder dat nochtans dat één van de andere gildebreders beide die dagen op sijn beurt sal vermogen aen te leggen en hem daerof te frustreren *en versteecken*.

16.

Dat ook den ordinaris veerman niet sal vermoghen *een boot*, flot ofte ijets andere goederen te slepen. Bij verbeurte van sijn vracht ende daer te boven twee car. gls tien stuivers, te appliceren als boven volgens 't 4de articul.

17.

Ende indien van Amsterdam ofte jurisdictie enich extra ordinaris beurt oft vragt geraeckt voor te *vallen soo sal de* laeste aengecomen veerman *deselve mogen* aennemen gelijk hij geordonneert *wort op dese stadt Stavoren* te voeren des genietende behoorlijcke vracht en dat den selvige

afgewonnen veerman gehouden sal wesen op sijn ordinaris tijd wederom tot Amsterdam te sijn om alsoo sijn beurt aldaer te *verhalen en volvoeren*, sonder dat hij ondertusschen een ander vracht sal mogen aennemen. Bij pene tot verbeurte van ende sijn aengenomen vracht die hij ondertusschen *geraecht aen te neemen* tot profijt van 't gild.

18.

Dat oock den extra ordinaris bevrachter geen meer volck sal mogen innemen als diegene die hem hebben affgehuijrt ende d'andere bovendien met hem varende gehouden sullen wesen aen de volgende veerman te betalen den ordinaris vracht. Bij verbeurte ende pene boven d'vracht vor ijder persoon ten stuivers te appliceren als voren.

19.

Dat soo mochte koomen te gebeuren datter geen ordinaris veerman tot Amsterdam ware, sal in sulcken gevallen den eerste van de veerschippers binnen de nieuwe brugh leggende of comende en geen andere goeden inhebbende vrij sal staen om op de ledige beurt voor veerman aen te leggen en alsulcken gerechtigheijt sal genieten als de ordinaris veerman toebehoort of behoorde te geschieden. Doch indien den rechte veerman ondertusschen *geraecht aen* te koomen sal d'selve sijn beurt *mogen* aennemen alsoo dat den aengeleijde veerman den *voorschr. rechten* veerman moet wijcken. Op pene ende breucken van tien car. gls. te appliceren als boven volgens articul 4.

20.

Dat soo ijemant binnen deser stede metterwoon comt te wonen *en in 't selve veer mede begeert te wesen* sal gehouden wesen te betalen *de summa* van *vijff en twintigh car. gls.* Doch hebbende *alvorens twee jaren* burger off inwoonder *deser stede geweest en sal ijemant een burger sijnde en in 't veer comende met de* betalinge van tien car. gls *kunnen volstaen alles ten profijte van 't gild.*

21.

Dat geen uitheemsche noch vremde schipper *eenige menschen, beesten off goederen van de haven* tot Stavoren sullen mogen innemen noch wech voeren, *bij poene van ijdermael* boven de vracht te verbeuren *ses car. gls., welke van gelijken ook van Amsterdam te verstaen sal weesen om eenige menschen, beesten ofte goederen ende vracht alhier op de haven te brengen. Te appliceren als voren volgens 4de articul. Nogtans dat een schipper ofte ijemant anders van Amsterdam, Hoorn, Enckhuijsen ende Meedenblik* vrij sal staan hun eijgen burgers ende hun *goederen* op hun eigen haven van hier te mogen varen sonder *nogtans die 24* *geene die niet bij haer ofte hare stede wonen te sullen mogen meenemen, alles welverstaande nogtans dat onse burgers ende inwoonders gelijke gerechtigheijt tot Amsterdam, Hoorn, Enkhuisen en Medenblik sullen hebben.*

22.

Dat niemant van de uitheemsche schippers *sal vermogen eenige goederen off waren op dese haven* of jurisdictie van dien *te laden voor en alear sij hun namen aen 't gildt hebben* aengegeven ende daertoe consent, mits betalende aen 't gild ses stuivers voor 't consent. Bij pene en breucken van ses car. gls boven sijn bedongen vracht. Te appliceren als boven.

23.

Dat soo haest den ordonnaris veerman afgevaren sal sijn sal gehouden wesen den naestvolgende veerman, die 't eerst sijn beurt sal wesen, met sijn schip voorts datelijk op den geordonneerde plaetse daer hij het volck sal innemen aen te leggen. Bij verbeurte van verlies van sijn beurt die hij verwachtende was en daer te boven noch twee car. gls tien stuijvers te appliceren volgens „t vierde articul.

24.

Dat hoewel hiervoren geordineert en bevolen is dat het niemant geoorloft sal sijn den veerman enich volk of personen te mogen ontfoeren, soo sal nochtans om d'eerbaerheijt wille toegelaten worden dat een vader sijn sonen ende dochteren sampt huijsvrouwe ende d'soon wederom sijn vader, moeder, broeders en susters mede sal mogen voeren, sonder den veerman daarvan ijets te betalen des dat dese articulen indier voegen sal werden genomen als *diegene die onder des voornoemden veerluijdens familie en gehoorsaamheijt behoren.*
gls strs pen

25. Dat de veerman van ijder mensch op Amsterdam en van daer op Stavoren 12 voor vracht sal genieten twaleff str.

Van ijder kint dat vijff jaer oudt is tot twaleff jaer toe sal halff vracht betaelt worden en boven de twaleff jaer oudt sijnde heel vracht.

Des soo ijemant bij 't vier in 't vooronder, roeff off durk begeert te sitten sal 3 boven sijn vracht aen de st. pen.

veerman betalen 3 str. gls

26. Bij aldien ijemant 9 - -

extra ordinarij een schip willende huijren op Amsterdam sal daervoor te vracht moeten betalen negen car. gls.

27. Item van ijder - 2 -

wiegh dien sij voeren op Amsterdam en vandaer nae Stavoren sal te vracht etaelt werden twee str.

28. Item sal een ijder - 8 -

mensch op Enckhuijsen en Medenblick te vracht betalen acht stuijver, sal de kinderen te vracht betalen gelijk in 't eerste articul is gesecht.

29. Item van een 6 - -

extraordinarij beurt soo op Enckhuijsen als Medenblick sal te vracht betaelt worden ses car. gls

30. Dat soo ijemant - 3 -

eenige penningen over nae Amsterdam ende Enckhuijsen ende vandaer wederom op Stavoren wil senden, sal gehouden wesen het
